

การพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์

Development of Higher Education Students in the Age of Globalization

บทความวิชาการ

พนิดา วาราชนนท์*

Panida Varachanonth

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10600

Royal Thai Navy College of Nursing, Bangkok, Thailand 10600

E-mail: pudnavy@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้ง การพัฒนานิสิตนักศึกษาจึงมีความสำคัญ และเป็นความท้าทายของสถาบันการศึกษาในการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนานิสิตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยแผนอุดมศึกษาระยะยาว (15 ปี) ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574) กำหนดประเด็นเชิงนโยบายในการพัฒนานักศึกษา โดยกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่า จะต้องมีความรู้วิชาชีพ ทักษะคนและสังคม ให้มีความสมดุลทั้งการเป็นคนดี และคนเก่ง ดังนั้นการพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาสามารถดำรงชีวิตและยืนหยัดในสังคมในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข ทั้งด้านการดำเนินชีวิต และด้านหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นความท้าทายของสถาบัน การศึกษาในการเสริมสร้างให้นิสิตนักศึกษามีความพร้อมทั้งความรู้ด้านวิชาการ และทักษะคนและสังคม ให้มีความสมดุล ทั้งการเป็นคนดีและคนเก่ง โดยคนเก่งยุคใหม่ต้องมีทักษะทั้ง 2 ด้าน คือ เก่งทั้งงานและเก่งทั้งคน ซึ่งเป็นสุดยอดปรารถนา ของทุกองค์กร โดยการพัฒนานักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ รวมทั้ง ต้องสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักศึกษาในสถาบัน

คำสำคัญ: การพัฒนานักศึกษา, ระดับอุดมศึกษา, โลกาภิวัตน์

* หัวหน้าฝ่ายปกครอง วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

Head of Student Affairs Section, Royal Thai Navy College of Nursing

Abstract

Due to the world's constant change in the globalization era, to develop higher students to be prepared for the change is important and challenging to educational institutions. In the third 15-Year Long Range Plan on Higher Education of Thailand (2017-2031), policy issues was established for student development through defining desirable characteristics to have hard skills and soft skills, to balance between being a good and smart persons. Therefore, in order to develop students to stand fast in the society and in the future with pleasure, and be able to deal with changes, the educational institutions need to train the students have hard skills and soft skills. These will allow students to be both good as well as smart persons. So, the talented in the new era should provide with skills in more than one direction. That is the ultimate wish of every organization. The development of students in the globalization era requires the cooperation of educational person in all levels. We also need to continual support student activities, in order to maximize the benefits of the educational development in the institute.

Keywords: Students Development, Higher Education, Globalization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่มีวันหยุดยั้ง และสังคมที่มีพลวัตสูง การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญและเป็นประเด็นที่ทำท้ายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถนะในการแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงดำเนินการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนานิสิตนักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องพัฒนาทั้งด้านทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ไปพร้อม ๆ กัน โดยสาระสำคัญของบทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา Hard Skills และ Soft Skills รวมถึงบทบาทของสถานศึกษาในการพัฒนา Soft Skills ให้กับนิสิตนักศึกษา เพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาสามารถปฏิบัติได้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษามีความสมดุลทั้งการเป็นคนเก่งและเป็นคนดีอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต โดยแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 12 พ.ศ.2650-2564 ได้กำหนดว่าประเทศไทยจะพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้

และเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพัฒนาหลักสูตร (อรสา, 2559) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564) ที่กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาการอุดมศึกษา คือ การพัฒนาบัณฑิต ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2561)

การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน รวมทั้งชุมชน สังคม และประเทศ โดยระบบการศึกษาเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ เนื่องจากรูปแบบของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ต้องปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในบทเรียนอาจไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคต เพราะเมื่อจบการศึกษาแล้ว นิสิตนักศึกษาจะต้องนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในสถาบันไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ หรือในการปฏิบัติงาน รวมถึงการดำรงชีวิต ซึ่งการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ผู้สอนต้องสร้างทักษะและประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ รู้จักปรับความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตจริงได้

สุรเกียรติ์ ธาตาวัดนาวิทย์ (2561) ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของบัณฑิตที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ว่า นิสิตนักศึกษานอกจากจะมีคุณสมบัติในการเรียนรู้ในห้องเรียนแล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) สร้างผลงาน (Productivity) มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) ทำงานร่วมกับผู้อื่น (Cooperation) มีภาวะผู้นำ (Leadership) มีความภูมิใจในความเป็นไทย (Thai Pride) มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล (Technology/Digital Competence) มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural Competency) ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และมีทักษะการทำงาน (Work Skills) จากคุณลักษณะของบัณฑิตที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า บทบาทของสถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญไม่เพียงแต่บ่มเพาะวิชาความรู้ทางวิชาการในห้องเรียน เพื่อให้มีทักษะในการทำงานในสาขาที่เรียนมาเท่านั้น ยังต้องเสริมทักษะอื่น ๆ ในการใช้ชีวิตในสังคมอีกด้วย

มหาวิทยาลัยถือเป็นสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็น “ศูนย์กลางทางปัญญา” ของสังคม ทั้งศาสตร์ (Sciences) และศิลป์ (Art) ที่สร้างคนรุ่นใหม่ เพื่อออกไปเป็นผู้นำของสังคม ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันสภาพการใช้ชีวิตในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และครอบครัว การศึกษาในห้องเรียนอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจต้องอาศัยความสามารถส่วนบุคคล เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ การบริหารจัดการ รวมไปถึงจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาควรเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของนักศึกษาในแบบสมรรถนะพื้นฐานรวมทั้งข้ามพื่นความรู้ทางวิชาการ (นันทพงษ์ หมีแหละหมั่น, นรรธสรพร เล็กคู่,

เฉลิมชาติ เมฆแดง, และวัฒนา จินดาวัฒน์, 2563) โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd) มุ่งเน้นแนวทางที่ครอบคลุม การพัฒนานิสิตนักศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ โดยจะส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษา และคุณภาพของนักศึกษาหรือบัณฑิตที่ผ่านกระบวนการ ขัดเกลาและบ่มเพาะจากสถาบันอุดมศึกษาตามนโยบาย ด้านการศึกษาของชาติ และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา, 2557)

1. ด้านคุณธรรม/จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่อง ส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจการนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดหลักการทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Nalysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการ สื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เมื่อพิจารณามาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน พบว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะทาง ปัญญา และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี จะพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านทักษะ วิชาชีพ หรือที่เรียกว่า Hard Skills ส่วนมาตรฐานผลการ เรียนรู้ด้านคุณธรรม/จริยธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จะพัฒนาทักษะคนหรือ สังคม หรือที่เรียกว่า Soft Skills (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2561) ซึ่งจากการวิเคราะห์ของคณะกรรมการจัดทำ ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2561) พบว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเด่นและมุ่งเน้น การพัฒนาทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ในมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี หรือเรียกว่า Hard Skills จะเห็นจากหลักสูตรและ การจัดการหลักสูตรที่ให้เวลาการศึกษาเล่าเรียนวิชาการ ในห้องเรียนมาก ทำให้การพัฒนาทางด้านคุณธรรม/ จริยธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบหรือเรียกว่า Soft Skills ได้รับความสนใจ ที่น้อยกว่า แต่เมื่อนิสิตนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว จำเป็นต้องใช้ Soft Skills ในการดำรงชีวิตและการประกอบ การงานด้วย จากการศึกษาของ ศิริศักดิ์ เงินไทย (2561) พบว่า การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ จะมีความโดดเด่นในการสร้าง “คนเก่ง” ทางวิชาชีพ (Hard Skills) โดยเน้นความรู้ความเข้าใจในสาขาที่ได้เรียน

มาเท่านั้น แต่ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษาที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีการบูรณาการทั้ง 2 ส่วน คือ ทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ซึ่งจะส่งผลให้นิสิตนักศึกษาเกิดความสมดุลทั้งการเป็นคนเก่งและเป็นคนดี โดย Soft Skill จะเป็นทักษะที่ติดตัวไปแม้จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น (บุษกร วัฒนบุตร, 2564) ซึ่งผลการวิจัยของ Jackson (2013) พบว่า พนักงานวัยทำงานและบัณฑิตจบใหม่ที่มีเริ่มเข้าสู่การทำงานในปัจจุบันจะถูกสอนให้มีความพร้อมสำหรับทักษะวิชาชีพเฉพาะทางเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด แต่ขาดจรรยาบรรณ (ทักษะคนและสังคม) ที่มากพอที่จะช่วยให้ตนเองสามารถพัฒนาเป็นพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะที่ขาดคือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการปรับตัว การโน้มน้าวซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (ปรกรณ์ โปรยรุ่งโรจน์ และ ณกมล จันทน์สม, 2563)

Hard Skills และ Soft Skills สำคัญอย่างไร

สถาบันการอุดมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคน สร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูงเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนา นอกจากนี้คุณภาพของการอุดมศึกษายังเป็นตัวชี้วัดหนึ่ง ของการวัดขีดความสามารถในการแข่งขัน ผลผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอทั้งทางด้านวิชาการ และปฏิบัติการระดับสูงให้กับประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2561) โดยสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในฐานะที่เป็นกลไกขับเคลื่อนความรู้และสร้างทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นนักวิชาชีพ รวมถึงบทบาทในการเสนอแนะ และให้ข้อคิดเห็นเพื่อชี้แนะสังคมที่อยู่บนหลักวิชาการ โดยแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574) มีแนวคิดในการปรับเปลี่ยนระบบ

อุดมศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ ด้านการพัฒนาการศึกษา โดยมีการกำหนดประเด็นเชิงนโยบายในการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ว่าจะต้องมีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ให้มีความสมดุลทั้งการเป็นคนเก่งและเป็นคนดีอย่างเหมาะสม (สุเมธ แยมมุ่น อ้างถึงในละเอียด แจ่มจันทร์, สุกัญฉวี มะกรกรรม, และ สมฤดี กิรตวนิชเสถียร, 2560) โดย Hard Skills และ Soft Skills มีสาระสำคัญ ดังนี้

“Hard Skills” หรือ “ทักษะวิชาชีพ” หมายถึง ทักษะหลักในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานโดยตรงที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เช่น ความรู้ด้านกฎหมายสำหรับนิติกร ความรู้ด้านการออกแบบอาคารสำหรับสถาปนิก ความรู้เกี่ยวกับค่าจ้างแรงงานสำหรับพนักงานในหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลสำหรับพยาบาล เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2561) ผู้ปฏิบัติงานใดที่มีระดับทักษะทางวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้น ๆ สูง ก็ย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงตามไปด้วย (สุรัชย์ บุรพานนทขย, 2563)

ส่วน “Soft Skills” หรือ “ทักษะคนและสังคม” หมายถึง ทักษะด้านคนและสังคมที่ส่งเสริมให้การทำงานมีผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น เช่น ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Skill) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ความรู้จักความรับผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย การรักษากิริยามารยาท ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นและการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ อีกทั้ง Soft Skills ยังเป็นทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องมีการปฏิบัติร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในแต่ละวิชาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการการทำงานให้การปฏิบัติงานราบรื่น ปรับตัวและประสบความสำเร็จได้ (สุรัชย์ บุรพานนทขย, 2563;

วิชัย วงษ์ใหญ่, รศ. ดร., และมารุต พัฒนา, รศ. ดร., 2562) รวมทั้งจะเป็นตัวช่วยหนุนให้การทำงานดีขึ้นโดย Soft Skills เป็นลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคล (ละเอียด แจ่มจันทน์, สุภัจฉริ มະกรครรรค์ และสมฤดี กิรตวนิชเสถียร, 2560)

หากเปรียบเทียบทักษะวิชาชีพ หรือ Hard Skills เป็น “การทำงานได้เสร็จ” ทักษะคนและสังคม หรือ Soft Skills ก็เป็น “การทำงานมีความสุข” ในการทำงานผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้จะต้องมีทักษะทั้งสองประการประกอบกันคือ “การทำงานได้เสร็จมีความสุข” หากทำงานเสร็จแต่คนไม่ชอบ หรือทำงานมีคนชอบแต่งานไม่เสร็จ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2561) จึงอาจกล่าวได้ว่า Hard Skills และ Soft Skills เป็นส่วนผสมที่สำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบันของผู้ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นคนเก่งยุคใหม่ต้องมีทักษะทั้ง 2 ด้าน คือ เก่งทั้งงานและเก่งทั้งคน ซึ่งเป็นสุดยอดปรารถนาของทุกองค์กร จึงมีคำกล่าวที่ว่า “Hard Skills หรือทักษะความรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ได้รับการพิจารณาจากองค์กรในการเรียกสัมภาษณ์ แต่ Soft Skills จะทำให้ได้งานและรักษาตำแหน่งงานไว้ได้” ซึ่งคนที่มีความรู้ด้านนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารหรือหัวหน้างานเสมอไป พนักงานระดับต่าง ๆ ก็ควรจะต้องมี ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วก็จะทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดี (วีระพงษ์ อาตมา, 2563)

ดังนั้น การพัฒนาด้าน Hard Skills และ Soft Skills ให้กับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นความท้าทายของสถาบันในการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ นอกจากจะพัฒนาให้มีความสามารถด้านวิชาชีพแล้ว ยังมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาความสามารถทางด้านคนและสังคมที่เรียกว่า Soft Skills ด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า Hard Skills เป็น “เนื้อหา” ส่วน Soft Skills เป็น “ลีลา” ในการทำงาน จึงควรมุ่งเน้นการพัฒนา Soft Skills

ที่ส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษาสามารถใช้ Hard Skills ในการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถสร้างอนาคตตัวเองได้อย่างกว้างไกล และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

การพัฒนา Hard Skills และ Soft Skills

การพัฒนา Hard Skills และ Soft Skills เพื่อให้ประสบความสำเร็จ อาศัยหลักสำคัญ ดังนี้

1. บุคลากรทักษะวิชาชีพและทักษะคนและสังคมเข้าไปในหลักสูตร

นิสิต นักศึกษาที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ให้สมดุลทั้งการเป็นคนเก่งและคนดีอย่างเหมาะสม การดำเนินการในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะสร้างความโดดเด่นในการสร้างคนเก่งในวิชาชีพ โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Factors) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เวลาในห้องเรียน เพื่อให้ได้ความคิด ความเข้าใจ การเรียนรู้ ความจำ การแก้ปัญหา แต่ความสำเร็จของนิสิตที่แท้จริงจะต้องอาศัยปัจจัยที่นอกเหนือความรู้ความเข้าใจ (Non-Cognitive Factors) เช่น ความรับผิดชอบ การจูงใจตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความฉลาดทางอารมณ์ การใช้ความสามารถของตนเองด้วย

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมุ่งปัจจัยที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจ (Non-Cognitive Factors) ที่ผสมกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มุ่งการสร้างทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ตามสาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษาสังกัด โดยต้องผนวกการสร้างทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ให้กับนิสิตนักศึกษาในสังกัดของตน เนื่องจาก Hard Skills และ Soft Skills เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน (Riyanti, Sandroto, and Warmiyati, 2017) อย่างไรก็ตาม Soft Skills เป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ในทุก ๆ รายวิชา โดยอาจารย์สามารถออกแบบหลักสูตรวิชาการเรียน

ในหมวดวิชาชีพ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีการบูรณาการ และในหมวดวิชาเลือกก็สามารถสร้างรายวิชาที่จะเสริม Soft Skills เข้าไปในหลักสูตรได้ (ละเอียต แจ่มจันทร์, สุภจรรย์ มะกรกรรม, และสมฤดี กิรตวนิชเสถียร, 2560) ในขณะที่ทักษะด้าน Hard Skills จำเป็นต้องฝึกในห้องปฏิบัติการและในห้องเรียน

จากการศึกษาของ ศิริศักดิ์ เงินไทย (2561) พบว่า การสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างพัฒนา ในด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ พัฒนางาน และเจตคติ ที่ดี เป็นกระบวนการที่สังเคราะห์ข้อดีของกระบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยบูรณาการกิจกรรมกับทักษะวิชาชีพและ ทักษะคนและสังคมของนิสิตนักศึกษา โดยนิสิตนักศึกษา ที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีทั้งทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ให้มีความสมดุล ทั้งการเป็นคนเก่งและเป็นคนดีอย่างเหมาะสม จากการศึกษา ของ บุษกร วัฒนบุตร (2564) พบว่า Soft Skills ของ เยาวชนไทยที่ควรพัฒนา มี 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะ ในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Communication) รวมไปถึง Public Speaking 2) ทักษะในการทำงาน กับผู้อื่น (Collaboration) รวมไปถึงทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership) 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์และทักษะ ในการแก้ปัญหา (Critical Thinking) และ 4) ทักษะ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เพื่อก่อให้เกิดความ สามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติมเต็ม ศักยภาพของเยาวชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของ วีระพงษ์ อาตมา (2563) ที่พบว่า ทักษะด้านซอฟต์แวร์ (Soft Skills) จะส่งผลต่อความ สำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญ โดยทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ความฉลาด ทางอารมณ์ การสื่อสารที่ดี ความเป็นผู้นำ การแก้ไขปัญหา ที่ซับซ้อน และการบริหารเวลา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานโดยรวม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จึงควรบูรณาการ Soft Skills ที่ส่งเสริม Hard Skills ของนิสิตนักศึกษาด้วย เพื่อที่ จะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถสร้าง ความสำเร็จของตนเองได้

2. การพัฒนานิสิตนักศึกษาแบบองค์รวม

แผนอุดมศึกษาระยะยาว (15 ปี) ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560-2574 มีการกำหนดประเด็นเชิงนโยบาย ในการพัฒนานักศึกษา โดยกำหนดคุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์ว่าจะต้องมีทักษะวิชาชีพ และทักษะคนและ สังคม โดยคุณลักษณะนิสิตนักศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ควรเป็นทั้งคนดี และคนเก่ง มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน และจะต้องมีทักษะหรือความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับคนที่ เป็นทักษะที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จและก้าวหน้า ด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การบริหารคน การบริหารเวลา การบริหารทีมงาน การจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมทั้ง ความเป็นผู้นำ และรับผิดชอบต่อสังคม หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะการบริหารจัดการคน” หรือ “People management competency” การพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยวิธีการพัฒนา แบบองค์รวมที่ทำให้ให้นิสิตศึกษามองภาพใหญ่หรือ ภาพรวมได้ (LeCluyse, 2015) โดยสถาบันอุดมศึกษา ควรมุ่งเน้นวิธีการ พัฒนานิสิตให้เติบโต ก้าวหน้า หรือเพิ่มพูน ความสามารถในการพัฒนาสู่ความสำเร็จ จากสถานการณ์ ปัจจุบันแนวทางหลักของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนา นิสิตนักศึกษา อาศัยการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นหลัก โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริมทักษะชีวิต แต่การจัด กิจกรรมหรือโครงการพัฒนานิสิตนักศึกษาไม่เป็นองค์รวม ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผลของการพัฒนา นิสิตนักศึกษาไม่สมบูรณ์อย่างแท้จริง กล่าวคือ กิจกรรมหรือ โครงการที่มุ่งเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษา ไม่สามารถเห็นภาพใหญ่ได้ ผลที่ได้จึงไม่เป็นไปตาม ความคาดหวังเต็มที่ ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษา

แบบองค์รวม (Holistic Approach) เพื่อให้บัณฑิตศึกษามีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) จำเป็นต้องสร้างขึ้นตามแนวทางแบบองค์รวม ประกอบด้วย 4 มิติหลัก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา, 2561)

- มิติความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาแบบองค์รวมที่ 1: ภาวะผู้นำของสถาบัน (Institutional Leadership)

ผู้นำสถาบันอุดมศึกษาที่จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนานิสิต ได้แก่ สภามหาวิทยาลัย อธิการบดีและทีมผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนการสร้างความสำเร็จให้แก่บัณฑิตศึกษา โดยวางรากฐานให้ทุกส่วนในสถาบันอุดมศึกษาตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนานิสิตนักศึกษา และกำหนด “ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา” ไว้อย่างชัดเจน โดยจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนของผู้บริหารทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสูง และถ่ายทอดไปสู่ผู้บริหารระดับรองลงไปจนถึงผู้นำระดับล่างสุด ไม่ว่าจะเป็นระดับคณะสาขาวิชา ภาควิชา จนถึงอาจารย์และบุคลากรที่ปฏิบัติเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษาซึ่งจะใกล้ชิดกับนิสิตนักศึกษามากที่สุด สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้เกิดการรวมพลังที่เข้มแข็งในการสนับสนุน ส่งเสริม และมีความผูกพันต่อความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสม

- มิติความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาแบบองค์รวมที่ 2: วัฒนธรรมของสถาบัน (Institutional Culture)

วัฒนธรรมของสถาบันที่มุ่งเน้นความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา (SoC: Success-oriented Culture) ได้แก่ ทศนคติ และการพูดคุยของอาจารย์และบุคลากรทั้งสถาบันเกี่ยวกับการจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา ภายใต้วัฒนธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งต้องให้บุคลากร

มีความเข้าใจ และเห็นคุณค่าบทบาทหน้าที่ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา มีหน่วยงานรองรับ จัดทำวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา และสามารถถ่ายทอดไปสู่แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนการสอนในชั้นเรียนที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมที่มุ่งความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา จะทำให้อาจารย์และนิสิตนักศึกษาร่วมกันสร้างสรรค์วิธีการเรียนการสอนในชั้นเรียน (Engagement) จนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่คุ้นเคยของอาจารย์ บุคลากร และนิสิตนักศึกษา และมีการถ่ายทอดสื่อสารไปทั่วสถาบัน จนกลายเป็นวิถีชีวิตของมหาวิทยาลัย

- มิติความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาแบบองค์รวมที่ 3: การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา (Student Learning)

วิวัฒนาการของสังคมดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมสื่อและวิธีการสอนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็น โดยสถาบันการศึกษาควรจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) บุคคลมีแนวทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยบทบาทผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนจากผู้รับความรู้ (Receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators)

การสร้างระบบการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นสิ่งจำเป็น โดยอาจทำเป็นระยะ (Phase) เพื่อให้บัณฑิตศึกษาได้ใช้ตามระยะต่าง ๆ ของระบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีแก่นิสิตนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวางระบบการให้ความช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาการใช้งานขึ้น

- มิติความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาแบบ
องค์รวมที่ 4: ความผูกพันของนิสิตนักศึกษา (Student
Engagement)

ความผูกพันของนิสิตนักศึกษากับสถาบัน
การศึกษาเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
ของนิสิตนักศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญของความผูกพัน
ของนักศึกษา ได้แก่ ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
ภาควิชา หรือ คณะ เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมที่ทำให้เกิด
สัมพันธภาพที่ดีและลึกซึ้งระหว่าง นิสิตนักศึกษากับสถาบัน
อุดมศึกษา ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเองหรือระหว่าง
นิสิตนักศึกษากับอาจารย์ เป็นสิ่งสำคัญ หากนิสิตนักศึกษา
ไม่มีความผูกพันและไม่มีความตั้งใจในการศึกษาในสถาบัน
อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จจากการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมาย
ของนิสิตนักศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูล การติดตาม
และดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของนิสิตนักศึกษา
โดยจุดมุ่งหมายสู่ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา อาจไม่เพียง
แต่การสำเร็จการศึกษาและได้รับวุฒิตามปริญญาบัตรเท่านั้น
ปัจจัยความสำเร็จอื่น ๆ ก็มีความสำคัญ เช่น จุดมุ่งหมาย
ในการประกอบอาชีพ การงาน หรือกระทั่งจุดมุ่งหมาย
ในการฝึกงาน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น

3. การบูรณาการให้เป็นประสบการณ์ประจำวันของ
นิสิตนักศึกษา จากการพัฒนานิสิตนักศึกษาแบบองค์รวม
(Holistic Approach) นำไปสู่ระบบการสร้างเสริม
ประสบการณ์ประจำวันของนิสิตนักศึกษา (Integrated
into students' Daily Experience) โดยผนวกกิจกรรม
พัฒนานิสิตนักศึกษาเข้าไปในหลักสูตร ซึ่งเป็นการพัฒนา
นิสิตนักศึกษาที่ครอบคลุมบุคคล โดยส่งเสริมความสำเร็จ
ของนิสิตนักศึกษาจากมุมมองทั้งกิจกรรมในและนอก
ห้องเรียน และส่งเสริมให้เกิดปัจจัยความรู้ ความเข้าใจ
(Cognitive Factors) และปัจจัยเหนือความรู้ความเข้าใจ

(Non-cognitive Factors) ที่สร้างสมรรถนะของนิสิต
นักศึกษาให้มีทั้งทักษะวิชาชีพ และทักษะวิชาคนและสังคม
(Bailey, Jaggars, and Jenkins, 2011) ด้วยการจัดกิจกรรม
ทั้งในและนอกห้องเรียนที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Trans-
formative Activity) อย่างบูรณาการ ซึ่งแต่เดิมมักแยกส่วน
ระหว่างการสร้างทักษะวิชาชีพกับทักษะวิชาคนและสังคม
ทั้งนี้ ผู้ทำหน้าที่สอน หรืออาจารย์จะมีบทบาทสำคัญมาก
ต่อความสำเร็จนี้ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องร่วมกัน
สร้างระบบการศึกษาแบบองค์รวมในสถาบันอุดมศึกษา
และมุ่งการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ครอบคลุมบุคคล
(the Whole Student) การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่สร้าง
ประสบการณ์ชีวิตสู่ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษา

บทบาทของสถานศึกษาในการพัฒนา Hard Skills และ Soft Skills

การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะวิชาชีพ
(Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills)
ถือเป็นความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก
ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด จึงเป็นความ
ท้าทายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในยุคนี้ โดยสถาบัน
การศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนา เพื่อที่จะทำ
ให้นิสิตนักศึกษา มีความสมบูรณ์ มีความพร้อมทั้งความรู้
ด้านวิชาการ วิชาชีพ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสมดุล
โดยบทบาทของสถานศึกษาในการพัฒนา Hard Skills
และ Soft Skills มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการ
อุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา,
2561; นันทพงษ์ หมิแหละหมั่น, นรธรสรรพ เล็กสู่,
เฉลิมชาติ เมฆแดง, และวัฒนา จินดาววัฒน์, 2563)

1. กำหนดนโยบาย/มาตรการหรือแนวทางในการ
ผลักดันให้เกิดการพัฒนานิสิตนักศึกษาแบบองค์รวม หรือ
บูรณาการระหว่างทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และ

ทักษะคนและสังคม (Soft Skills) อย่างสมดุลในหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตร เช่น นโยบายส่งเสริม การพัฒนาระบบติดตามและบันทึกการพัฒนา นักศึกษา การสนับสนุนรูปแบบการสอนแบบ Project Based Learning การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ (Co-Curricular Activities) การปรับเปลี่ยนหมวด/หลักสูตรวิชา (General Education) ซึ่งเป็นหลักสูตรภาคบังคับโดยเพิ่มพัฒนา Soft Skills ในหลักสูตรรายวิชา หรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาเลือกที่สนใจ เป็นต้น โดยมุ่งความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาที่มีทักษะทั้งสองด้าน อย่างสมดุลเหมาะสม

รวมทั้งสามารถบูรณาการ Soft Skills ที่ส่งเสริม Hard Skills ของนิสิตนักศึกษาให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถสร้างความสำเร็จของตนเองได้ โดยต้องมุ่งปัจจัยที่นอกเหนือความรู้ความเข้าใจ (Non-Cognitive Factors) ที่ผสานกับการเรียนการสอน ในชั้นเรียนที่มุ่งการสร้างทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ตามสาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษาสังกัด และผนวกการสร้าง ทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ให้นิสิตนักศึกษา เพื่อให้ได้ทักษะเพิ่มเติม เช่น ทักษะด้านการคิด การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Skill) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างเครือข่ายงาน (Networking) การทำงานเป็นทีม (Team-Working) ความเก่งด้านธุรกิจ (Commercial Acumen) และการ ทำงานในองค์การความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) ทักษะการถามและฟังทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะระดับโลก (Global Mindset) ที่ไม่จำกัดด้วยเขตแดนของประเทศ

2. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา นักศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education) และปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็น

ความสำคัญของการพัฒนา Soft Skills ให้นิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ (Key Education Actors) และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นกลไกที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

3. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา เพื่อใช้เป็นเกณฑ์และเป้าหมายในการดำเนินงาน ด้านหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรม นอกหลักสูตร เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่เป็นทั้ง คนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา Soft Skills ให้กับนักศึกษาที่มีคุณภาพต้องให้นักศึกษา ได้เข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างมีความสุข มีการจัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ จะทำให้นักศึกษาเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง และสามารถประยุกต์ในการทำงานได้

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดตั้งองค์การนักศึกษา และชมรมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาส พัฒนาตนเองในด้านภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะ

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเป็นปัจจัย ที่สำคัญและท้าทายต่อสถาบันการศึกษามากในการคิด วิเคราะห์ว่าจะพัฒนาไปในทิศทางใดที่จะทำให้นิสิตนักศึกษา มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีสมรรถนะพื้นฐาน ที่ข้ามพ้นความรู้วิชาการ (Base Line Competencies) สามารถระดมความรู้และความสามารถที่เกิดจากการฝึกฝน การปฏิบัติงานจนเกิดทักษะและกลายเป็นความชำนาญ เชี่ยวชาญ จนเป็นประสบการณ์ติดตัวของแต่ละบุคคล หรือเรียกว่า ความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit Knowledge and Ability) โดยปรับรูปแบบและเนื้อหา ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม บูรณาการกิจกรรมนอก- หลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตร มีทักษะทางวิชาชีพ ทักษะคนและสังคม และมีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

บทสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนดีและเป็นคนเก่งในสังคมปัจจุบันตอบสนองนโยบายการพัฒนานักศึกษาตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574) โดยการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) นั้นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับในสถาบัน ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงสุดถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด โดยอาจทำได้ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบัน กล่าวคือในหลักสูตรสามารถบูรณาการทักษะคนและสังคม (Soft Skills) เข้าไปในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น ในหมวดวิชาเลือก หรือหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยสามารถเลือกทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ที่สอดคล้องกับรายวิชา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ตาม

รายวิชาในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร และพัฒนาทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ในรายวิชาเฉพาะของสาขาที่เรียนเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านวิชาการ ส่วนนอกหลักสูตรอาจสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมด้านวิชาการ อาสาพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กีฬา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้ทำงานร่วมกัน เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เกิดการพัฒนาตนเองในด้านภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการมีจิตสาธารณะ ซึ่งหากสถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาควบคู่กันไปทั้งทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) จะทำให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการและทักษะต่าง ๆ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่โลกภายนอกได้อย่างภาคภูมิใจ ดำรงตนอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และสามารถสร้างความสำเร็จของตนเองได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- นันทพงษ์ หมีเหละหมั่น, นรธรสรรพ เล็กคู่, เฉลิมชาติ เมฆแดง, และวัฒนา จินดาวัฒน์. (2563). การใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 6(2), 559-567.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft skills ของเยาวชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(1), 87-94.
- ปกรณ โปรรุ่งโรจน์, และณกมล จันทน์สม. (2563). ปัจจัยด้านจรรยาบรรณ (Soft Skill) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มเจเนอเรชันวายในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(42), 177-128.
- ละเอียด แจ่มจันทร์, สุภจรรย์ มะกรกรรม, และสมฤดี กิรตวนิชเสถียร. (2560). *การพัฒนาซอร์สฟอล์กของนักศึกษาพยาบาล: การเรียนรู้จากเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา*. คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.
- วีระพงษ์ อาตมา. (2563). *ซอฟต์แวร์ (Soft Skills) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทเอกชน กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จาก <http://www.mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-9/6214155038.pdf>

- วิชัย วงษ์ใหญ่, รศ. ดร., และมารุต พัฒนาผล, รศ. ดร. (2562). *Soft Skills to Master*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรเกียรติ์ ชาติวัฒน์วิทย์. (2561). คุณลักษณะบัณฑิตที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแนว “ประเทศไทย 4.0”. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(2), 404-416.
- สุรัชย์ บุรพานนชัย. (2563). *ทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ*. กรุงเทพฯ: กรมเจ้าท่ากระทรวงคมนาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, (2561). *แผนการศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2561). *ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จาก old.rmutto.ac.th/rmuttonews/attachment/TR3332_235442.pdf
- สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ศิริศักดิ์ เงินไทย. (2561). *นวัตกรรมในการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาของสำนักพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2564 จาก www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2561_1566438557_6014832042.pdf
- อรสา ภาววิมล. (2559). (ร่าง) *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574)*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2564, จาก ubu.ac.th/web/file_up/03f2017040916420783.pdf.
- Bailey, T., Jaggars, S. S., & Jenkins, D. (2011). *Introduction to the CCRC assessment of evidence series*. New York: Community College Research Center, Teachers College, Columbia University.
- Jackson, D. (2013). The Contribution of Work-integrated Learning to Undergraduate Employability Skill Outcomes. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 14(2) 99-115.
- LeCluyse, J. (2015). *A Holistic Approach to Student Success. White Paper Series*. Collegiate Project Services. Columbia: Collegiate Project Services.
- Riyanti, B. P. D., Sandroto, C. W., & Warmiyati, M. T. (2017). Soft Skill Competencies, Hard Skill Competencies, and Intention to Become Entrepreneur of Vocational Graduates. *International Research Journal of Business Studies*, 9(2).209-220.